

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ПО ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
№, №	854-01-84	
Дата	29	09 2008 г.

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
Г-Н ГЕОРГИ ПИРИНСКИ

15
16

СТ А Н О В И Щ Е

Относно: Законопроект за културното наследство, № 854-01-84 от 11.07.2008 г., внесен от Нина Чилова и група народни представители

В заседанията си от 10 и 17 септември 2008 г. Консултативният съвет по законодателството обсъди **Законопроекта за културното наследство**, внесен от Н. Чилова и група народни представители и на основание чл. 22 от Правилата за организацията и дейността на Консултативния съвет по законодателството представя своето становище.

А. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ЗАКОНОПРЕКТА

1. Необходимостта от законопроекта е аргументирана в мотивите към законопроекта в няколко насоки:

Първо, "действащата нормативна уредба в България от години не съответства на добрите практики и модели на цивилизовано отношение към собственото национално културно-историческо наследство". Законът за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ) остава крайно непригоден към съвременните условия и модерните културни политики. Българското общество и неговото политическо

представителство е трябвало да узрее за едно отговорно и достойно поведение, а предложеният законопроект демонстрира решителност за промяна на статуквото.

Второ, "законопроектът транспонира в българската правна среда европейските директиви, модели и политики за ефективно издирване, идентифициране, съхраняване, консервация, реставрация и социализация на културните ценности, като съдейства на държавните и местни институции за съхраняване и опазване на българското културно наследство и природно богатство по адекватен начин".

Трето, "законопроектът е бариера срещу иманярството, ограничава възможностите за ограничаване на черния пазар на културни ценности, създава правила и прозрачност в собствеността, движението, ползването и търговията с тях и чрез това прегражда пътя на организираната престъпност".

Четвърто, законопроектът кодифицира материята в областта на културното наследство.

Според Консултативния съвет по законодателството в частта, в която трябва да обосноват необходимостта от законопроекта, мотивите са написани *претенциозно, с мъгляви и опоемизирани формулировки*, на широко разпространения и повсеместно използван *административно-журналистически жаргон*, без каквато и да било *предметност* и с *голословни изявления*, от които не може да се изведе правилен извод за истинската необходимост от законопроекта.

В мотивите към законопроекта се изтъква, че той транспонира европейските директиви, модели и политики за социализация на културните ценности, като "съдейства на държавните и местните институции за съхраняване и опазване на културното наследство по адекватен начин". Целта на един законопроект не може да бъде съдействие на държавни и местни органи, а уреждане на техните правомощия. Въпреки че в мотивите е посочено, че законопроектът кодифицира материята в областта на културното наследство, в него е предвидено издаване на множество подзаконовни нормативни актове от министъра на културата. В част от тях предвижда да се уреждат "условия" за едно или друго действие, които би трябвало да са уредени в закона. От друга страна, в него се съдържат разпоредби, които според своето съдържание биха могли да се съдържат в подзаконовни актове -- например някои процедури. Уредбата на обществените

отношения по опазване и закрила на културните ценности би могла да стане със закон и правилник за неговото прилагане.

2. Мотивите към законопроекта *не отговарят на изискванията на чл. 28, ал. 2 ЗНА*. В тях се преразказва съдържанието на отделните части, дялове и глави на законопроекта, без да се посочват нито причините, които налагат неговото изработване и приемане, нито целите, които законопроекът си поставя да постигне. Косвено от декларациите, с които започват тези мотиви, можем да предположим наличието на две цели в законопроекта – съобразяване на българското законодателство с това на ЕС и опит да се ограничи възможността за незаконна търговия с културни ценности и незаконно изнасяне на такива ценности в чужбина. Съобразяването на първата цел се изразява в посочване на прилагането на Регламент 3911/1992 г. относно износа на културни ценности и разрешенията за временен износ на движими културни ценности. Целта да се ограничи незаконната търговия с културни ценности, според вносителите, се постига с въвеждане на многобройни изисквания при деклариране, идентифициране и регистриране на културните ценности и значителни санкции при нарушаване на закона.

В мотивите не са посочени финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба, нито очакваните резултати от прилагането на тази уредба, вкл. финансови, ако има такива. А именно във връзка с тези резултати в мотивите трябваше да се съдържа обосновка, защото като държим сметка за вида и характера на културните ценности, които са обект на регулиране от законопроекта, очевидно става, че възможни придобивни способности от страна на държавата са свързани със значителни парични средства, които трябва да бъдат по някакъв начин осигурени.

В мотивите няма и анализ за съответствието с правото на ЕС, вместо който, подобно на индулгенция срещу възможна критика, се декларират съответствия с правото на ЕС, “транспониране” в българската правна среда на европейските директиви, модели и политики за ефективно издирване, идентифициране, съхраняване, консервация, реставрация и социализация на културните ценности (стр. 1). Ако това е вярно, тези европейски директиви, модели, практики и т.н., вероятно са така, да си послужим с израза на мотивите, “транспонирани в българската правна среда, че са станали

неоткриваеми за непредубедения поглед на квалифицирани юристи, а можем да си представим как ще ги отличат музейни работници, изкуствоведи, археолози, историци и др., които са без юридическо образование, а ще работят и прилагат тези разпоредби.

3. Развити извън мотивите, конспективно изразените цели, които си поставя законопроектът, **не убеждават** в необходимостта от приемането му и отмяната на действащия Закон за паметниците на културата и музеите.

Противно на твърденията в мотивите, макар и приет през 1969 г., Законът за паметниците на културата и музеите е качествено направен нормативен акт, който с многобройни изменения и допълнения, повечето от които в периода 2004--2006 г., непрекъснато е подобряван и осъвременяван. Състои се от 60 члена, Допълнителни и Преходни и заключителни разпоредби. С този скромен нормен обхват Законът за паметниците на културата и музеите и понастоящем успешно регулира въпросите, свързани с управлението на културата, паметниците на културата, тяхното издирване, регистриране и изучаване, стопанисване и популяризиране. През 2004 г. обхватът на закона е обогатен с Гл. VIа "Износ и временен износ на движими паметници на културата", а през 2006 г. -- с Гл. VIб "Връщане на незаконно изнесени движими паметници на културата, представляващи национално богатство", в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз и с кратки (3 параграфа), но добре и правилно формулирани терминологични пояснения.

Предлаганият Законопроект за културното наследство обхваща 4 пъти по-голям нормен обхват (229 члена), в който **не съществуват многобройни и важни промени**. Поради това, съгласно императивната разпоредба на чл. 11, ал. 1 ЗНА, отменянето на Закона за паметниците на културата и заменянето му със Закон за културното наследство не следва да се допуска. **Необходимост от нов закон за регулиране на отношенията по управлението, стопанисването, поддържането и защитата на паметниците на културата и уредбата на правния статус на музеите като културни институции не съществува**. Приемането на Закона за културното наследство няма да допринесе с нищо за подобряване на действащото регулиране. Той обаче може да има негативни последици поради силно ограничителните правила по отношение на колекционерите на

движими вещи -- културни ценности и открито санкционния характер на близо 1/5 от неговите разпоредби, които пораждат обществена реакция на неприязън и ожесточена критика по отношение на законопроекта и неговите вносители в средите на българската художествено-творческа културна общественост. Затова Консултативният съвет по законодателството е на мнение, че законопроектът трябва да бъде отклонен с уговорката, че ако вносителите намират някои въпроси за важни и неуредени, могат да предложат, както предвижда в чл. 10 и 11 Законът за нормативните актове, **изменение и допълнение на действащия Закон за паметниците на културата и музеите.**

При обсъждането на законопроекта се изказаха и становища, че той е насочен към прикриване, завоалиране на разпоредбата на § 5 ПЗР на законопроекта, в който се въвеждат задълженията за идентификация и регистрация на движимите археологически паметници на културата и се посочват неблагоприятните правни последици за притежателите на движими археологически културни ценности, ако не изпълнят тези задължения или декларират неверни обстоятелства относно произхода на ценностите и способа за тяхното придобиване. За съжаление, цялостният поглед върху Законопроекта за културното наследство не разколебава един такъв извод.

Б. КОНСТИТУЦИОНОСЪОБРАЗНОСТ НА ЗАКОНОПРОЕКТА

1. 1. Законопроектът *противоречи* на чл. 4, ал. 1 във вр. с чл. 58, ал. 1 Конст. Съгласно чл. 4, ал. 1 Конст. Република България е правова държава, която се управлява според Конституцията и законите на страната. А в чл. 58, ал. 1 Конституцията задължава гражданите да спазват и изпълняват Конституцията и законите. Те са длъжни да зачитат правата и законните интереси на другите. На тези конституционни норми противоречи § 5, ал. 2 от законопроекта, който забранява придобиването по давност на движими археологически културни ценности, след като чл. 86 ЗС ограничи такова придобиване по давност само да вещи -- публична държавна или публична общинска собственост. Противоречи на Конституцията и на Закона за собствеността § 5, ал. 3 от законопроекта, в която се въвежда

фикция за наличие на фактическа власт “държане”, без да се изследват фактическите отношения, от които може несъмнено да се установи, че лицето, поискало регистрация, упражнява фактическата власт с намерение да свои вещта, т.е. че е владелец, а не държател. В Закона за собствеността се съдържа оборима презумпция за владение. Съществува определение и на понятието “държане”. Това са понятия и юридически конструкции, установени като безспорни от векове и те не могат произволно да бъдат моделирани според нуждите на определено правно регулиране. Още повече, че в действащия Закон за паметниците на културата и музеите напълно в съответствие с чл. 68 ЗС понятията са ясно отграничени и при условията на неговата правна уредба са се осъществили във времето тези фактически състояния. § 3, т. 6 ДР ЗПКМ определя като “владелец” “лицето, което лично или чрез друго фактически държи предмета – движим паметник на културата, представляващ национално богатство, като свой”. А в т. 7 на § 3 ДР ЗПКМ като “държател” е определено “лицето, което фактически държи предмета – движим паметник на културата, представляващ национално богатство, не като свой”.

Член 58, ал. 1 Конст. задължава гражданите да спазват и изпълняват Конституцията и законите и да зачитат правата и законните интереси на другите. Това не означава, че самата държава и нейните органи са освободени от това задължение. Спазването на Конституцията и законите, зачитането на правата и законните интереси на другите е и тяхно основно задължение. Следователно, не могат да търпят неблагоприятни имуществени последици и санкции онези правни субекти – физически и юридически лица, които са се съобразили с Конституцията и законите на страната. Законодателят не може да внася несигурност в регулираните със закон обществени отношения, като с отмяната на чл. 2, ал. 2, т. 3 ЗДС определи движимите археологически културни ценности като частна държавна собственост и следователно като обекти годни за придобиване по давност, след изменението на чл. 86 ЗС от 1996 г., а с разглеждания законопроект да обяви за недействителни придобивните актове, основаващи се на изтекла придобивна давност. Стар юридически принцип е, че който трябва да гарантира, той не може да дерогира. С нормите на закона държавата определя поведението на правните субекти и тези субекти не трябва да търпят неблагоприятни последици,

вкл. административно-наказателни санкции, заради това, че са съобразили поведението си с нормите на закона.

2. Противоречи на чл. 17, ал. 3 във вр. с ал. 5 Конст. и разпоредбата на § 6, ал. 1 от законопроекта, която предвижда изземване на движимите археологически ценности, за които не е била поискана идентификация в тримесечния срок от влизане на закона в сила по § 5, ал. 1.

В Конституцията, чл. 17, ал. 3 прогласява частната собственост за неприкосновена, а в ал. 5 на същия член предвижда изключение от това правило при определени условия – принудително отчуждаване на собственост се допуска за държавни и общински нужди въз основа на закон при условие, че тези нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин и след предварително и равностойно обезщетение. Извън тази изрично предвидена в Конституцията и подробно уредена в Закона за държавната собственост и Закона за общинската собственост хипотеза за нарушаване на принципа за неприкосновеност на частната собственост, в българското законодателство отнемането е предвидено като санкция в различни закони – например в Наказателния кодекс и Закона за митниците за извършено престъпление или митническо нарушение. Напълно абсурдна и противозаконна е идеята, залегнала в чл. 93 от законопроекта -- при неиздаване на удостоверение за културна ценност въз основа на предположение, че вещите -- обект на идентификация са придобити неправомерно или не са със законен произход, да се уведомяват органите на МВР и прокуратурата. Трудно може да бъде разбрано разрешение на демократичен закон в демократична европейска държава, което отказва регистрация на обекта на идентификация въз основа на предположение, че вещите са придобити неправомерно и не са със законен произход. Още по-абсурдно и трудно за възприемане обаче е задължението на министъра на културата, съответно на директора на музея, да уведомят органите на МВР и прокуратурата, защото във второто изречение в правния режим, установен от законопроекта се появява зловещата сянка на репресията и се оказва, че тази разпоредба, освен противоконституционна, директно ще минира действието на закона. Никой няма да поиска идентификация и регистрация, изправен пред опасността не само да му бъде отнета вещта – културна ценност, но и да бъде привлечен към наказателна отговорност. Както в медиите се

появиха изявления на колекционери, при действието на такава правна уредба те ще предпочетат да унищожат вещите – културни ценности.

3. Задължението, предвидено в *чл. 107, ал. 2* от законопроекта сделките с колекция да се извършват само в нейната цялост съществено ограничава един от елементите на правото на собственост – разпореждането. Така се открива противоречие с *чл. 17* и *чл. 19* **Конст.**

II. Консултативният съвет по законодателството намира, че разпоредбите на *чл. 105, ал. 1* и *чл. 106 от законопроекта противоречат* на *Реш. № 5 от 21 март 1996 г. по к.д. № 4 от 1996 г. на Конституционния съд*, където се приема, че ограничаването на едно от основните правомощия на собственика – да се разпорежда със своето право на собственост, е по същество намаляване на обема на това право и следователно противоречи на разпоредбата на *чл. 17* **Конст.**

Спор за конституциосъобразност може да породи разпоредбата на *чл. 34, т. 4* от законопроекта, която предвижда музеите да събират държавни такси за извършени услуги. Според практиката на Конституционния съд основанията за събиране на държавните такси трябва да се съдържат в самия закон, а само размерът им може да се определи със съответната тарифа, приета от Министерския съвет – *Реш. № 10 на КС от 2003 г. по к.д. № 12 от 2003 г.* Затова предлагаме в самостоятелна разпоредба ясно да се определят услугите, за които ще се събират такси. От друга страна, ще е дискуссионен и въпросът, могат ли частните музей да събират държавни такси.

В. СЪОТВЕТСТВИЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА С МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО И ПРАВОТО НА ЕС

I. Вносителите посочват в мотивите към законопроекта, че са *съобразени* изискванията на *Директива 93/7/ЕИО* относно връщане на паметниците на културата, които са незаконно изнесени от територията на страната и са открити на територията на друга държава-членка. Трябва обаче да се подчертае, че разпоредбите на

тази директива са въведени още с измененията на предложения за отмяна Закон за паметниците на културата и музеите.

В чл. 121, ал. 2 е предвидено прилагане на **Регламент 3911/1992** **относно износа на паметници на културата** (наименованието на регламента е сгрешено в мотивите) и **Регламент на Комисията (ЕИО) № 752/1993**, който утвърждава разпоредбите на Регламент 3911/1992 по отношение на износа и временния износ на движими културни ценности извън митническата територия на Европейската общност. Позоваване на приложението на Регламент 3911/1992 се среща и в други разпоредби на законопроекта -- например в чл. 133, ал. 3 и чл. 13, т. 1 във връзка с правомощието на министъра на културата да издава разрешения за износ и за временен износ на движими културни ценности.

II. От мотивите към законопроекта Консултативният съвет по законодателството *не може да установи* при изработването на законопроекта *да са съобразени Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство* (нова редакция), ратифицирана със закон, приет от 36-тото Народно събрание на 01.04.1993 г. и денонсиране на Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство от 06.05.1969 г. (ДВ, бр. 30 от 1993 г.); **Европейската културна конвенция**, ратифицирана със закон, приет от Великото народно събрание на 14.08.1981 г. (ДВ, бр. 70 от 1991 г.); **Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство**, ратифицирана със закон, прието от 40-тото Народно събрание на 26.01.2006 г. (ДВ, бр. 12 от 2006 г.) и **Конвенцията относно мерките за забрана и предотвратяване на незаконен внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на културни ценности**, ратифицирана с Указ № 1179 на Президиума на Народното събрание от 30.06.1971 г. (ДВ, бр. 53 от 1971 г.), **Конвенцията за защита на културното наследство в Европа**, в сила от 01.05.2005 г., **Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство**, в сила от 17.09.1975 г., Би могло редица легални определения, съдържащи се в международноправните актове, да се използват с цел подобряване на съдържанието на законопроекта.

Г. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ЗАКОНОПРОЕКТА

1. Вносителите на законопроекта са имали за отправна точка при неговото изработване заявеното и в мотивите разбиране, че той има характер на кодификация на материята в областта на културното наследство. Това се е отразило, както на нормения обхват на законопроекта, който се състои от 229 члена, 4 параграфа Допълнителни разпоредби и 31 параграфа Преходни и заключителни разпоредби, но и на сложната структура на законопроекта, която обхваща части, дялове, глави и раздели.

Предложеният законопроект е обхванал много въпроси, свързани с паметниците на културата и музеите. Отишъл е и в територии, които вече са уредени в други закони, които едва ли трябва да намерят свършено повърхностно някакво регулиране и в този законопроект, за да оправдаят кодификационния му характер. Такива са например в Гл. X на Дял II, Част II, Разд. V "Териториалноустройствена защита" и Разд. VI "Концесия върху недвижими културни ценности". В текстовете на законопроекта обаче **липсва нормативно съдържание**. Те вероятно отразяват възгледите за уредбата на материята на специалисти, които не са юристи, защото по-голямата част от „нормите“ в законопроекта не са формулирани като юридически правила, а имат описателен, повествователен характер и придават на законопроекта по-скоро облика на някакво ръководство, компендиум върху проблемите на музейното дело и паметниците на културата.

2. Съдържанието на законопроекта може да се раздели на две части.

Към *първата* част се отнасят множество *обяснения на думи и изрази*. Не винаги това съответства на изискването на чл. 9 ЗНА разпоредбите да формулирани кратко, точно и ясно. Така например: чл. 2, ал. 1 и чл. 6 дават едновременно две определения за културно наследство; в чл. 8, ал. 2 се предвижда, че "защитата на културното наследство е система от мерки за осигуряване на опазването му" -- но нали именно законът, чрез създадените от него правила за поведение, осигурява защитата. Неясно е и понятието за "устойчиво развитие", обяснено в чл. 8, ал. 3. Неясно определените изрази ще затруднят

прилагането на закона. Други разпоредби, например чл. 2, ал. 2, чл. 4 и чл. 11 имат характер на декларации, а не на правила за поведение.

Втората група от норми са *процедурни правила*, за които внимателно трябва да се прецени дали да се съдържат в закона или в съответния подзаконов акт. Прави впечатление, че за част от подзаконовите актове е предвидено да уреждат “условията” като предпоставки за настъпване на правни последици, а това трябва да е законово уредена материя. Така може да се съкрати част от съдържанието на законопроекта. При някои от процедурите не са предвидени правни последици от едно или друго действие – например в чл. 105, ал. 2 и чл. 106, ал. 3 би трябвало след уведомяването да се предвиди издаване на съответен акт от министъра на културата.

3. Много от материалите, обхванати от законопроекта, са изложени **без систематика и взаимна връзка**, поради което законопроектът изобилства с по друг начин казани и формулирани повторения.

4. Съдържанието на законопроекта респектира с брой на нормите, а не с качеството на тези норми. В много от тях можем да видим **самоцелно и ненужно описателство, безполезни конструкции, изкуствен стремеж към пълнота**. И при всичките тези разточителни текстове в законопроекта и съдържание, преливащо от излишни подробности, тези 229 члена не са се оказали достатъчни, защото законопроектът препраща към **голям брой наредби**, които да уреждат условията и реда за най-различни въпроси. И ако за реда това е допустимо, чрез препращане към наредби за условията вносителите са извадили съществени въпроси, присъщи на законово регулиране и по този начин допълнително са обеднили регулирането от присъщи материи, за да запазят в законопроекта определения, процедури, научни пояснения, ненужни констатации, излишни и оспорими принципи, многобройни препращания. Примери ще бъдат дадени на съответното място при систематичното разглеждане на съдържанието на законопроекта и отбелязване на конкретните бележки, във връзка с това.

5. Законопроектът съдържа множество случаи на **дублиране на правомощия на органи**. В него се съдържат повторения както на

собствени правила, така и на правила по други закони -- например Закона за закрила на културата. Предвидени са и **много процедури**, които правят закона труден за прилагане. Някои от неговите разпоредби са откровени **недомислици и абсурди**. Една такава разпоредба е например тази на чл. 49 относно идентифицирането на недвижими културни ценности.

6. **Санкциите**, предвидени в административнонаказателните разпоредби, са **занижени**. В някои от тях *не са прецизно разграничени* случаите по налагане на глоба на физическо лице или имуществена санкция на юридически лица. Освен това, глобата и имуществената санкции не може да бъдат с **еднакви размери**.

7. В законопроекта се съдържа и **чужда материя** – например на *Закона за концесиите* (чл. 78--83) или *Закона за устройство на територията* (чл. 70—77).

Общото впечатление е, че в съдържателно отношение законопроектът съдържа **повече недостатъци, отколкото качества и предимства**.

Д. ПРАВНО-ТЕХНИЧЕСКО ОФОРМЛЕНИЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА

Въпреки декларираната в мотивите съобразеност с изискванията на Закона за нормативните актове и указа за неговото прилагане **структурата** на законопроекта е под всякаква критика. Очевидно вносителите погрешно са изтълкували разпоредбата на чл. 28 УПЗНА, защото предписанията на тази норма са изтълкувани в смисъл на задължение да разпределят нормативната материя във всички допустими структурни подразделения – части, дялове, глави и раздели. Очевидно не са съобразили нормата на чл. 28, ал. 1 УПЗНА *in fine*, която завършва с думите “или се подреждат без такива подразделения или само в някои от тях”. Поради това съвършено **произволно и в противоречие с всяка систематика** законопроектът е разделен на 2 части, които са съвсем небалансирани откъм нормативен обхват. Част I се състои от 36 члена, докато Част II – от останалите 193 члена. Вътре в

Част I са обособени 2 дяла – първият от 10 члена, а вторият от 26. Дял II се състои от глави, една от които – Гл. III “Общи положения”, обхваща само 1 член! Част II също е разделена на дялове, глави и раздели. И тук не съществува никакво съответствие в обхвата на структурните подразделения на законопроекта. Дял I на Част II се състои от 3 глави – от VII до IX, докато Дял II на тази част се състои от 15 глави.

Съвършено произволно вносителите на законопроекта са разпределили нормативната материя и по глави и раздели. Ненужно е например обособяването в Гл. VIII на Разд. I, щом друг раздел в тази глава няма. Това е разрешението и в Гл. IX, която също има Разд. I, без да има друг раздел.

2. Консултативният съвет по законодателството е на мнение, че в законопроекта е налице излишно **разкъсване и раздробяване на материята в различни глави**. Препоръчително е, когато започне уреждането на една материя, в съответствие със Закона за нормативните актове и указа за неговото прилагане да бъде уредена изчерпателно, като съгласно чл. 30 ЗНА общите разпоредби на нормативния акт трябва да предхождат особените разпоредби. Когато особените разпоредби с различен предмет са много, те **се подреждат**: устройствени, материалноправни, процесуалноправни и наказателни разпоредби. Разпокъсването на уредбата води и до вътрешни противоречия, от каквито многобройни вътрешни противоречия, сериозно е засегнат и този законопроект.

3. В чл. 14 ЗНА е предвидено, че **обратна сила** на нормативен акт може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба. Такава обратна сила, *без да е налице изрична разпоредба*, законопроекът въвежда в нормата на § 5, ал. 2 ПЗР, според която лицата -- собственици на движими вещи, архитектурни културни ценности, идентифицирани като национално богатство, не могат да се позовават на изтекла придобивна давност за установяване на правото на собственост върху тези вещи.

4. В законопроекта има разпоредби с несъмнен **корупционен потенциал**. Такава е например разпоредбата на § 7 ПЗР, която предвижда, че с влизане в сила на закона преминават в собственост на

общините всички движими културни ценности – държавна собственост, с изключение на археологическите културни ценности, които са “инвентирани” във фондовете на общинските музеи. Консултативният съвет по законодателството изказва опасение, че тази смяна на собствеността е само прелюдия, трансмисия в осъществяването на незаконни намерения да се създаде механизъм за придобиване на тези движими културни ценности от частни физически и юридически лица, защото няма съмнение, че принадлежността на такива ценности към обектите на държавната собственост, особено ако тя е публична държавна собственост, е несъмнено по-добро защитно средство и по-голяма гаранция, за опазването на тези ценности.

Необяснимо защо сърцевината на закона, свързана с механизма за защита на ценностите и осъществяване на идеята да бъдат придобити от държавата като публична държавна собственост е намерила уредба в **Преходните и заключителни разпоредби** на законопроекта. Възможното обяснение е просто, но логично -- за да стане някак си незабележимо и безболезнено това съществено изменение в уредения в законопроекта режим на собствеността върху тези културни ценности. От една страна, по такъв начин адресатите на нормативния акт логически най-малко могат да очакват, че сърцевината на закона ще се намира там; от друга страна, вниманието на депутатите ще бъде приспано, защото публична истина е как се гласуват преходни и заключителни разпоредби – обикновено амблок и много набързо.

5. Съществен недостатък на законопроекта е голямото и много често ненужно използване на практиката на **препращането**. От средство за нормативна икономия препращането в този законопроект се е изродило в технически инструмент за замъгляване и неяснота на нормите, за неразбираемост и затруднения при търсене на регулативното правило.

6. Езикът на законопроекта няма нищо общо с предписания от Закона за нормативните актове и указа за неговото прилагане общоупотребим български език. Проектът изобилства с *чуждици, шаблонни изрази, административен и журналистически език*. Той сякаш кокетира с чуждоезичното си звучене, например използвайки изрази като “индикативна листа” (вместо “показателен списък”,

“показалец”), “мониторинг” (вместо “целево наблюдение”), “комуникация” (вместо “общуване”), “транспониране” (вместо “провеждане”) и др. Много от редакциите на разпоредбите са изградени неправилно, освен че звучат като декларации.

Е. КОНКРЕТНИ БЕЛЕЖКИ

Наименование на законопроекта

Консултативният съвет по законодателството намира, че наименованието “Закон за културното наследство” е неточно и неясно. Предлагаме да се обмисли възприемането на наименованието на действащия закон – “Закон за паметниците на културата и музеите” или “Закон за културните ценности”. Става дума за нормативна уредба относно вещи, които представляват или паметник на култура, или културна ценност, но не могат да бъдат културно „наследство”. Тези вещи или обекти не са свързани с произход от българския народ или държава и в този смисъл за никакво наследяване на чужда култура не може да става дума. Освен това, понятието за културна ценност е по-ясно определено в сравнение с понятието “културно наследство”. Също така обхватът на понятието “културно наследство”, описан в чл. 6, се различава от този, определен в чл. 1 от Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство от 1975 г.

Общо за законопроекта

1. Консултативният съвет предлага да бъде променена структурата на законопроекта, като бъдат **премахнати** самоцелните *части, дялове и раздели*, а материята да бъде разпределена единствено в глави.

2. Необходимо е терминът “*защита*” да се замени със “*закрила*”, защото защитата предполага настъпило или твърдяно нарушение, а закрилата е по-общо понятие. Вносителите не правят разлика между “закрила” и “защита”, като си служат произволно с двете думи, вероятно смятайки ги за синоними.

Гл. I и II

Предлагаме двете глави да бъдат **обединени** в една – *Гл. I “Общи положения”*, тъй като имат еднакъв предмет на регулиране.

Гл. I

Чл. I и 2

Предлагаме да бъдат **обединени** разпоредбите на двата члена. Това ще позволи по-точно да се определи предметът на закона.

Необходимо е също така да се подобри *редакцията* на текстовете, която сега освен неясна, е и неточна.

Чл. 1

Ал. 1

1. Изразът *“обществените отношения свързани с”* трябва да бъде *заличен*, защото всеки закон регулира обществени отношения, а след думата *“опазването”* следва да се добавят думите *“и закрила”*, за да се определи ясно предметът на закона.

2. **Не е необходимо** да се посочва *в съответствие с какво* трябва да се осъществява закрилата на културното наследство, защото това произтича от разпоредбата на чл. 23 Конст.

3. При анализа на тази алинея и чл. 3, ал. 1 се установява **дублиране на предмет и цели** на закона.

Предлагаме следната **редакция**:

“Чл. 1. (1) Този закон урежда опазването и закрилата на културното наследство.”

Ал. 2

Редацията на алинеята се нуждае от подобрене. Предлагаме:

“(2) Държавата осигурява закрила на културното наследство независимо от местонахождението му”.

Аргументи:

1. По-голяма стегнатост на изказа.

2. Трудно може да се определи *“местонахождение на културно наследство”*.

3. Че държавата осигурява закрила на културните ценности *“в съответствие с този закон и с влезлите в сила международни договори, по които Република България е страна”*, следва от чл. 4 Конст., според който България е правова държава и се управлява според Конституцията и законите.

Чл. 2

Ал. 1

1. Думата *“притежават”* трябва да бъде заменена с *“имат”*. Притежание може да има само правен субект. Културните ценности може да имат научна или културна стойност.

2. Не е удачно *едновременно* в чл. 2, ал. 1 и в чл. 6 да се определя понятието за *“културно наследство”*.

Ал. 2

Думата *“защита”* тук и навсякъде в законопроекта следва да бъде заменена със *“закрила”* и да бъде заличен изразът *“в интерес на гражданите на Република България”*. Редакцията на текста е много некачествена и съдържа безсмислици, поради което предлагаме алинеята да придобие друга, по-стегната редакция:

“(2) Културните ценности се ползват с особената закрила на държавата.”

Ал. 3

Предлагаме да бъде **възприето** делението на правото на собственост, установено в чл. 17, ал. 2 Конст.:

“(3) Културните ценности могат да бъдат публична и частна собственост.”

Смятаме, че **систематичното място** на разпоредбата е като ал. 5 на чл. 7, защото там се уреждат културните ценности.

Чл. 3

Ал. 1

1. Посочените в алинеята **цели не са ясно и пълно формулирани**. Неизвестно какво вносителите на законопроекта са искали да означат с шаблонния израз *“устойчиво развитие на културното наследство”*. В него може да се съзре противоречие в логиката – *contradictio in adjecto*. Устойчивото развитие е насочено напред и в бъдещето; то не може да бъде съчетано с културното наследство, което е свързано с наследени неща от миналото.

2. Предлагаме изразът *“да създаде условия за опазване, защита и устойчиво развитие на културното наследство и”* да се заличи, за да не се смесват предметът и целите на закона.

Т. 1

1. Неизвестно **защо**, след като вносителите са прогласили принципа за *равнопоставеност* на различните видове културно

наследство, открояват националното като обект на *особена защита*. Втората част на изречението отрича първата.

2. Освен това **не могат** да бъдат *равнопоставени неодоушевени предмети*, каквито са обектите на различните видове културно наследство.

3. **Не може** да има *равнопоставеност между предмети*.

Т. 3

1. В тази точка и на други места в законопроекта трябва да бъде **избягвана** употребата на думата *“прозрачност”*, която не означава нищо, а напълно погрешно се счита, че е някакъв самостоятелен правно-обществен принцип, различен от този на *“публичността”*.

2. *Целта* на законопроекта по тази алинея е сериозно **объркана** с *принципите*, въз основа на които се осъществява *“устойчивото развитие на културното наследство и се гарантира равният достъп на гражданите до културните ценности”*.

Ал. 2

1. Алинеята си служи с *понятия*, които имат **различно от влаганото от вносителите съдържание**. Правото на достъп да се ползва културното наследство не може да се разделя на физически или интелектуален. Ползването на културното наследство може да бъде единствено в интелектуален смисъл и да означава, че гражданинът, който ползва това наследство задоволява свои естетически, нравствени, културни потребности. А достъпът е възможността да се влезе в контакт с обекта на културното наследство, без който контакт не може да се осъществи и самото ползване.

2. Получаващият все по-голямо разпространение административен жаргон *“и/или”*, който е правно безсмислие, трябва да се **замени** със съюза *“или”*.

Ал. 3

Равният достъп до културните ценности не може да бъде гарантиран на всяко лице (например юридическо), затова думите *“всяко лице”* трябва да бъдат **заменени** с *“всеки гражданин”*. А най-добре е разпоредбата да се **заличи**, защото преповтаря ал. 1 на същия член.

Чл. 4

Предложената редакция, освен че е неясна, съдържа и неверни твърдения. Какво означава държавната политика по опазване на

културното наследство да се провежда от министъра на културата със съответни компетентни държавни и общински органи и със съдействието на гражданското общество? Това са шаблонни изрази, които нямат никаква правна стойност. Предлагаме разпоредба с друга **редакция** да бъде формулирана в § 37(нов) ПЗР със следното съдържание:

“§ 37. Прилагането на този закон се възлага на министъра на културата”.

Чл. 5

Предлагаме предвидената защита на културни ценности в случай на природно бедствие и въоръжени конфликти да намери своето **систематично място** в *специалните закони* – Закон за управление при кризи (въоръженият конфликт е вид криза) и Закон за защита при бедствия. Ако се прецени, че мястото на правилата, свързани с опазването на културните ценности при природни бедствия и въоръжени конфликти е в този законопроект, **редакцията** следва да придобие следната форма:

“Чл. 5. Опазването на културните ценности при бедствия и аварии се извършва по ред, определен в Наредба на министъра на културата.”

Гл. II

Чл. 6

1. Редакцията на разпоредбата **не отразява** съдържанието на *Директива 93/7/ЕИО* – директивата има предвид *само телесни вещи*. Тя не съобразява и *Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство* – предлагаме да се обсъди включването на посочените в т. 4 и 5 “културни ландшафти” и “природни ценности”, като се има предвид и *Европейската конвенция за ландшафта*.

2. Предлагаме думата “*обхваща*” да бъде заменена със “*са*”.

Чл. 7

Разпоредба, която определя кои са културни ценности и кои не са, не допринася с нищо за регулативното действие на законопроекта и се оценява като **словесен пълнеж**, от който няма никаква полза.

Чл. 8

Общо

Този член е излишен. Той няма нормативен характер и подхожда на учебно помагало, свързано с опазване на паметниците на културата, а определянето на опазването на културното наследство като системен процес, съответно защитата на културното наследство като система от мерки, са банални истини, в които не се съдържа юридическо регулиране.

Ал. 3

Алинеята е откровена **безсмислица**. Устойчивото развитие на културното наследство е измислено понятие, което не се поддава на определение, а свързването му с “нуждите на настоящето, без да се ограничава възможността на бъдещите поколения да посрещат своите потребности”, е набор от думи без никакъв смисъл.

Чл. 9 и 10

1. **Недвижимото** културно наследство обхваща *вещи*, а *не културни ценности*. Вещите, а не културните ценности, могат да бъдат трайно закрепени към земята и да се намират в прилежаща среда или в национална акватория. Същото се отнася и за **движимото** културно наследство, което обхваща *движими вещи*, а *не културни ценности*.

2. Неясен е изразът “*прилежаща среда*”.

3. Систематичното място на двете разпоредби е като *ал. 2 и ал. 3 на чл. 6*.

Гл. III и IV

Двете глави трябва да се обединят в една глава “*Органи за управление на културното наследство*”, защото имат еднакъв предмет на регулиране – единственият член в гл. III обявява органите за управление, които след това гл. IV се опитва да уреди.

Гл. III

Чл. 11

Общо

Предлагаме разпоредбите на този член да се **заличат**, защото ал. 1 съдържа теоретично обобщение, ал. 2 предвижда сътрудничество,

което може да съществува и без законов текст, а ал. 3 повтаря ал. 2 на чл. 12.

Ако това предложение не бъде прието:

Ал. 2

След думата „*организации*” трябва да бъде поставена *точка и текстът до края*, който няма никакво правно значение и е излишен, да бъде **заличен**.

Ал. 3

1. След съкращението “ал.” трябва да бъде **добавена** цифрата “1”, защото съобразяването с националната стратегия не може да бъде само от помощните органи по ал. 2.

2. След думата “наследство” трябва да бъде поставена *точка и текстът до края* да бъде **заличен** като излишен – в друга разпоредба е определено кой определя националната стратегия.

Гл. IV

Чл. 12 и 13

Налице е **дублиране на правомощия** Министерския съвет и министъра на културата в чл. 12, ал. 3, т. 3 и т. 4 и чл. 13, т. 9 и 10.

Чл. 12, ал. 3

Т. 1

Кокетирането с **чуждици** като “Индикативна листа” не прави законопроекта по-качествен, а **напротив**.

Т. 2

Думата “*статут*”, която означава вид нормативен акт, трябва да бъде **заменена** със “*статус*”, която означава “правно положение”.

Т. 5

Тази точка трябва да бъде **заличена** като безсмислена. От една страна, компетентността на Министерския съвет е определена в Конституцията, а от друга – недопустимо е правомощията на Министерския съвет да се ограничават само до този, а не и до други закони.

Чл. 13

Т. 1 и 2

За по-голяма стегнатост на уредбата и защото имат еднакъв предмет на регулиране -- предложения, двете точки трябва да бъдат **обединени** със следната редакция:

"1. предлага вписване на недвижими културни ценности в Списъка за културното наследство и за предоставяне на статус „археологически резерват;"

Т. 3

1. Вж. чл. 12, ал. 3, т. 2.

2. *Запетаята* след думата "ценности" трябва да бъде **заличена**.

Т. 4

Вж. чл. 12, ал. 3, т. 2.

Т. 5, 6, 8 и 11

Тези точки трябва да бъдат **обединени**, защото имат еднакъв предмет на регулиране – издаване на разрешения. Различните обекти на разрешенията следва да се обособят в букви. Така разпоредбата трябва да получи следната редакция:

"5. издава разрешения за:

а. извършване на теренни археологически проучвания;

б. създаване на частни музеи;

в. изработване на копия и реплики на културни ценности;

д. износ съгласно Регламент (ЕИО) № 3911/1992 на Съвета относно износа на културни ценности, наричан по-нататък „Регламент 3911/1992", и за временен износ на движими културни ценности;"

Т. 10

Думите *"организира и осъществява дейността по предоставяне на"* трябва да бъдат **заменени** с *"предоставя"*, тъй като щом и организира, и осъществява дейността, правният субект всъщност извършва правното действие "предоставяне".

Т. 12 и 13

Двете точки трябва да бъдат **обединени**, тъй като имат еднакъв предмет на регулиране – организиране и осъществяване на определени дейности. При това думата *"координира"* трябва да бъде **заличена**, защото координацията е елемент на организацията. Така разпоредбата трябва да добие следната **редакция**:

“12. организира и контролира дейността по:

а. връщане на незаконно изнесените движими културни ценности – национално богатство;

б. опазване на културното наследство извън територията на Република България, свързано с българската история и култура;”

T. 14

Преди думата “собственост” предлагаме да се добави “държавна”.

T. 15

Не е ясно за *кой закон* става дума. Ако е обсъжданият законопроект, трябва да се употребят думите “този закон”, както е направено в чл. 12, ал. 2, т. 5 например.

Предлагаме *в самостоятелна алинея да се уреди* възможността за делегиране на част от правомощията от министъра на културата.

Чл. 14

Общо

Не е ясно урежданият инспекторат *различен ли е* от инспектората, който се създава във всяка администрация по Закона за администрацията.

Ал. 1

Паразитизмът “*структурата на*” следва да бъде заличен.

Ал. 2

Хипотеза

Думите “*по ал. 1*” трябва да бъдат заличени като излишни – никакъв друг инспекторат не се урежда в този закон.

T. 1, 2 и 3

Думите “*извършването*”, “*териториално-устройствената*” и “*опазването*” не трябва да бъдат членувани, защото става дума за абстрактни, а не конкретни действия.

Ал. 3

1. Вж. *Хипотеза*.

2. Думите “*от физическите и юридическите лица*” трябва да бъдат заличени, защото други правни субекти няма.

Чл. 15

Ал. 2

Разпоредбата трябва да бъде **заличена** като излишна, защото се отнася до нещо подразбиращо се.

Ако това предложение не бъде прието, предлагаме да се **конкретизират регионите**, като се има предвид уредбата на видовете региони в Закона за регионалното развитие.

Ал. 3

Предлагаме да се **заличи** изразът **“организационно-технически”**, защото е неясен.

Ал. 5

Думите **“съответния район”** трябва да бъдат заменени с **“района”**, защото е ясно, че е съответният район.

Ал. 6

Думата **“устройствения”** трябва да бъде **написана с главна буква**, защото се отнася до единствен правилник.

Чл. 16

Хипотеза

1. Думите **“и координират”** трябва да бъдат **заличени** – вж. **чл. 13, т. 12 и 13**.

2. След думата „община” трябва да бъдат **добавени** думите **“или кметство”**, защото кметове имат не само общините, но и кметствата.

Т. 2

Думите **“на територията на съответната община”** трябва да бъдат **заличени**, защото повтарят хипотезата на нормата.

Т. 3

За да се избегне повторението на тирета и сложни съществителни имена, след думата „ценности” трябва да бъдат **добавени** думите **“които са”**, а **тирето преди думата “общинска”** да бъде **заличено**.

Т. 4

Тази точка трябва да бъде **заличена** като излишна, защото възпроизвежда ненужно разпоредба на Закона за закрила и развитие на културата.

Гл. V

Общо

Предлагаме тази глава да бъде **заличена**, защото Националният институт за паметниците на културата е част от органите за управление на културното наследство, а чл. 17, 18, 19 и 20 могат да се обединят в един член с няколко алинеи.

Ако главата остане:

Чл. 17

Тук и навсякъде в законопроекта абревиатурата **“НИПК”** трябва да бъде **заменена** с цялото наименование “Национален институт за паметниците на културата”. В нормативен акт абревиатури се използват само по изключение, каквото в случая не е налице.

Чл. 18 и 19

Двата члена следва да бъдат **обединени**.

Чл. 18, т. 2

Точката трябва да бъде **заличена**, защото правомощия се възлагат със закон, за да се упражняват.

Чл. 19

Т. 4

Чуждицата **“мониторинг”** следва да бъде заменена с българската дума **“наблюдение”**, а **текстът** *лед* думата **“ценности”** да бъде **заличен**.

Т. 6

Предлагаме да се **заличи** думата **“поддържа”**.

Гл. VI

Общо

В главата не се съдържат разпоредби за предвидените в чл. 25 регионални музеи. В самостоятелен раздел към тази глава може да се включат разпоредбите на чл. 174--178.

Чл. 21

1. Консултативният съвет по законодателството е на мнение, че музеят като културна и научна организация **не може** да има **образователна цел**.

2. Систематично чл. 21 трябва да се обедини с чл. 30. В този член трябва да бъде **създадена нова ал. 2**, със следното съдържание:

“(2) Музеят може да извършва просветна дейност.”

Чл. 22

Т. 1

Тази точка **не е необходима**.

Т. 4

Като условие за създаване на музей трябва да бъде **отбелязано** и **“специалисти”**.

Поради горните препоръки чл. 22 трябва да придобие следната **редакция**:

“Чл. 22. Музей се създава при наличие на:

1. сграден фонд, който осигурява условия за опазване и публично представяне на движимите културни ценности;

2. постоянен източник на финансиране на дейността;

3. специалисти.”

Чл. 23

Консултативният съвет по законодателството предлага **класификациите**, въведени в тази разпоредба, да бъдат **заличени**. Те са чисто теоретически, имат образователен и познавателен характер и не са носители на никакво правно регулиране. Неясна е правната последица от предвидената класификация, което я обезсмисля.

Чл. 24

Ал. 2

Съюзът **„и”** след думите **“сграден фонд”** следва да бъде **заличен** и да се **постави запетая**, а след думите **“ежегодна държавна субсидия”** да се **добавят** думите **“и специалисти”**.

Ал. 3

1. Съюзът **„и”** след думите **“сграден фонд”** следва да бъде **заличен** и да се **постави запетая**.

2. След думите "се финансират от общинския бюджет" следва да се добавят думите "и специалисти".

Ал. 5

Изискването за създаване на частен музей се подчинява на посочените в чл. 22 условия и към тези условия няма отношение законният или незаконен характер на придобиването на движимите вещи – културни ценности. Предлагаме следната редакция:

"(5) Частните музеи се създават и финансират от физически или юридически лица."

Чл. 25

Този член е излишен, защото повтаря въпроси, уредени в Закона за закрила и развитие на културата. Затова трябва да бъде **заличен**.

Ако това предложение не бъде прието:

Ал. 4

Щом се препраща към Закона за закрила и развитие на културата, чрез *негово изменение* следва да се предвидят съответните условия, а не с подзаконов акт на министерския съвет.

Чл. 26

Общо

Необходимо е да се предвиди кой *утвърждава* правилниците на регионалните музеи

Т. 1

След думите "смесено участие" следва да се постави *запетая* и да се добавят думите "но с държавно участие".

Чл. 27

Общо

В този член следва да се уредят *музеите и видовете музеи*.

Ал. 1

Препращането към Закона за закрила и развитие на културата не е необходимо, щом музеите имат качество на културна организация.

Ал. 2

Думите "*след подаване*" следва да бъдат заменени с "*въз основа*".

Консултативният съвет по законодателството е на мнение, че разпиляване на материята, свързана с музеите и паметниците на

културата, не допринася за тяхното правилно и пълноценно правно регулиране. Затова всички въпроси, свързани с културни организации и музеи трябва да бъдат уредени в един единствен Закон за развитие на културата.

Ал. 3 и 4

Необходимо е изрично да се предвиди ред за обжалване.

Чл. 29

Ал. 1

След думата “музеите” в началото на алинеята следва да се добавят думите “могат да”, за да се избегне впечатлението, че създаването на всички фондове е задължително.

Ал. 4

Предлагаме следната редакция:

“(4) В обменния фонд се включват движими културни ценности, които не съответстват на тематичния му обхват, както и културни ценности от основния фонд на музея.”

Ал. 5

1. Музеят **не може** да извършва образователна, а просветна дейност.

2. **Неясно** е съдържанието на думата “**многократно**”.

Ал. 6

Формирането и управлението на музейните фондове може само да се осъществява по ред, определен с наредба на министъра на културата. *Условията* за формирането и управлението на музейните фондове трябва да бъдат **определени** в закона.

Чл. 30

Ал. 1

Консултативният съвет по законодателството предлага по-добра редакция:

“(1) Основната дейност на музея е опазване на движими културни ценности и представянето им пред публика.”

Ал. 2

Думата “**образователна**” следва да бъде заменена с “**просветна**”.

Чл. 31

Думите *“с оглед на тематичния си обхват”* трябва да бъдат **заличени** като подразбиращи се.

Чл. 32, ал. 2

Не е в правомощията на министъра на културата да утвърждава класификатор на основните музейни длъжности и изискванията за тяхното заемане. Тези въпроси **се определят** с *Единния държавен класификатор*, който се издава от Министерския съвет.

Чл. 33, ал. 1

За по-голяма стегнатост на изказа след думата „музея” трябва да бъде **поставена запетая**, думите *“Те могат да придобиват такива само”* да бъдат **заличени**, а думите *“тяхното придобиване”* да бъдат **заменени** с *“приемането на наследството”*.

Чл. 34

Т. 3

В тази точка е необходимо **да се изброят собствените приходи**, вкл. предвидените в чл. 179 приходи от входни билети.

Т. 4

Тук следва **да се посочат услугите**, за които ще се събират такси.

Чл. 35

Разпоредбата на този член е **неточна** и може да породи объркване. Финансирането на музеите може да се извършва не само от бюджетите, а от всякакви средства.

Чл. 36, ал. 2

Трябва да **се определи кой орган** определя конкретните размери на приходите.

Гл. VII

Чл. 37

Тази разпоредба трябва да бъде **заличена**. Посочените обичаи, форма на изразяване и представяне, знания и умения, свързаните с тях инструменти, предмети, артефакти и културни пространства, признати от общности, групи или лица, като част от тяхното културно

наследство, са просто набор от думи. Те *нямат* *никакво правно значение*, а и по никакъв начин *не могат* да бъдат приети за нематериално културно наследство. Във всички тези случаи не се касае за обичаи, форми на изразяване, знания и умения, които трябва да бъдат запазени като културно наследство, защото свидетелстват за изчезнали цивилизации, народностни групи, общности, които са населявали българските земи. Такива процеси не са се развивали по българските земи. В разпоредбата можем да видим единствено проява на изобилстващия в закона нормативен пълнеж, за който освен всичко, трябва да се води регистър при условия и по ред, определени с наредба на министъра на културата.

Ако разпоредбата остане:

Ал. 1

Определението на понятието за нематериално културно наследство **повтаря** с редакционни различия определението в *чл. 2 от Конвенцията за опазване на нематериалното културно наследство* и поради това е излишно.

Ал. 2

Думите *“условия и”* трябва да бъдат **заличени** -- условията за вписване в регистъра трябва да се определят в закона.

Чл. 38

Ал. 1-- 2

Щом в ал. 2 е предвидено, че съставът, функциите и дейността на Националния съвет за нематериално културно наследство се определят в правилник на министъра на културата, **не е необходимо изброяването** само на някои от дейностите в ал. 1. Освен това може да се **обсъди** и възлагане на конкретни правомощия на *министъра на културата* във връзка с нематериалното културно наследство, като те се уредят в *чл. 13*.

Ал. 1

Националният съвет за нематериално културно наследство или трябва да бъде ангажиран със сериозни въпроси, или изобщо да не бъде създаван. Точки 1 до 4 на предложената алинея обхващат толкова общи и голословни задължения на Националния съвет, че създаването му се очертава като опит да се изгради поредна синекурна структура, която ще харчи бюджетни пари без абсолютно никаква полза.

Гл. VIII и IX

Глави VIII и IX следва да бъдат **обединени** в една под **ново заглавие** – *“Материално културно наследство”*. *Разделите* в главите трябва да бъдат **премахнати**. А *нормативният обхват* на главата следва да бъде **подреден** по следния начин:

1. Главата да започне с *чл. 9* от законопроекта, който посочва какво обхваща недвижимото културно наследство и *чл. 10*, който очертава по аргумент за противното какво се обхваща от движимото културно наследство.

2. Веднага след *чл. 10* предлагаме да бъдат систематически подредени *чл. 39* (критериите за класификация на недвижимите културни ценности) и *чл. 43* (в който е проведена класификацията на недвижимите културни ценности според тяхната културна и научна стойност и обществена значимост).

3. От раздел “Класификация” на сегашната гл. IX предлагаме да бъдат **заличени** като ненужни *чл. 44--46*. В тях не се съдържа юридическо регулиране, а научни понятия и отграничения. Законът не печели нищо от включването им в неговия обхват, защото целта му не е да предлага знания в материята на опазването и изучаването на културното наследство – сама по себе си материя за учебник или справочник, а да регулира отношения във връзка с опазването на това културно наследство. Трите норми имат познавателен, просветителски характер и нямат място в нормативен акт с ранг на закон.

Гл. VIII

Разд. I

В заглавието на раздела се използва понятието “недвижима културна ценност”, но в закона липсва определение за това понятие -- *чл. 9* определя недвижимото културно наследство.

Чл. 39

Този член трябва да бъде **заличен**, тъй като критериите за класификация на недвижимите културни ценности са посочени в *чл. 40--43*.

Чл. 43, ал. 2

Думата “*условията и*” трябва да бъдат **заличени**, тъй като те трябва да се уредени в закона.

Гл. IX

Чл. 44

Разпоредбата трябва да бъде **заличена**, тъй като критериите за класификация на движимите културни ценности са определени в чл. 45 и чл. 47.

Гл. X

Чл. 48--50

Предлагаме тези разпоредби да бъдат **заличени** от законопроекта. Те са без правно съдържание и отново обясняват, чрез системни процеси и научно-теоретични аргументи, идентифицирането на недвижимите културни ценности и тяхното изучаване. Правно регулиране в тези текстове не се съдържа.

Чл. 51--56

В Консултативния съвет по законодателството се проведе изключително сериозна дискусия по правилата на чл. 51--56 от законопроекта. Според нас регулираните в тези текстове въпроси са важни и липсата на яснота по тях ще доведе до неефективност и компрометиране на защитата на недвижимите културни ценности. Затова всички тези норми трябва отново **да се систематизират** и логически подредят. В сегашния си вид те могат да породят повече проблеми в регулирането, отколкото да уредят съществуващите проблеми, които се нуждаят и доколкото се нуждаят, от нормативна уредба.

Чл. 51

Ал. 1

Необходимо е **да се посочи кой орган** на Националния институт за паметниците на културата извършва декларирането, тъй като той трябва да издаде и съответния декларационен акт. Това би трябвало да бъде директорът на института или упълномощено от него лице.

Ал. 2

Никъде в закона **не са уредени временните режими**, а те са част от съдържанието на декларационния акт.

Чл. 52, ал. 1--2

Изпращането на писма между ведомствата не е материя, която трябва да се уреди в закон. Задължение на органа, издал акта, е да уведоми заинтересуваното лице.

Чл. 53

Препращането трябва да е към *чл. 51, ал. 2*.

Чл. 54

Необходимо е да се посочи *органът*, който извършва комплексната оценка. Изразът “компетентни лица” е неточен, защото може да става дума или за “компетентни органи” или за “заинтересувани лица”.

Чл. 55

Необходимо е да се посочи *органът*, който издава акта. Негово задължение е да връчи акта на собствениците на имота. Чрез този орган ще се подават и жалбите до министъра на културата по чл. 56.

Чл. 56

Предлагаме да се уреди обжалването и *по съдебен ред* на първоначалния акт, след обжалването по административен ред. Възможно е просто да се препрати относно реда за оспорване на актовете към Административно-процесуалния кодекс. Би трябвало да се посочи и *компетентният съд*.

Чл. 57

Ал. 1

След думите “когато от” следва да се добави думата “*окончателната*”, а думата “*комплексната*” не трябва да бъде членувана.

Ал. 3

Текстът на алинеята след думите “културни ценности” трябва да бъде **заличен**.

Чл. 59

Ал. 2

Щом всяко физическо или юридическо лице може да отправя искане до директора на Националния институт за паметниците на културата за включване на недвижима културна ценност в Индикативната листа на Република България, това право трябва да бъде **предоставено** и на *всяка община*.

Ал. 3

Препращането към чл. 57 е **неуместно**. В този член не се съдържа никакъв ред, по който да се извършва разглеждането на предложението на физическото лице, юридическото лице или общината, до директора на Националния институт за паметниците на културата за включване на недвижимата културна ценност в Индикативната листа на Република България.

Чл. 60

Ал. 2

В разпоредбата трябва да се **установят** и *срокове*.

Ал. 3

Едномесечният *срок* за уведомяване на Агенцията по вписванията да отбележи по партидата на недвижимия имот, че той има статуса на недвижима културна ценност, е много дълъг. Предлагаме да бъде **определен** на 3 дни.

Чл. 61

Ал. 1

Предлагаме следната по-прецизна **редакция**:

“(1) Редът за идентифициране, обявяване и регистриране на недвижимите културни ценности се определя с наредба, издадена от министъра на културата”.

Ал. 2

Думите *“определят и достъпът”* следва да бъдат заменени с *“определя публичния достъп”*.

Чл. 62

Т. 2

Думата *“възпроизвеждане”* трябва да бъде заменена с *“използване”*.

Т. 4

Думата “финансови” следва да бъде заменена с “парични”.

Чл. 63, ал. 1, т. 2

Необходимо е да се предвиди *срок* за уведомяване.

Чл. 64--65

Консултативният съвет по законодателството предлага нормите да бъдат **прередактирани**, за да се създаде веднага комисия, която да установи състоянието на обекта и да даде необходимите предписания.

Чл. 64, ал. 4

Необходимо е да се **определи** *органът*, който издава предписанията.

Чл. 67

Разпоредбата трябва да се **заличи**, защото изпращането на копия от заповеди не е материя за уредба в закон.

Чл. 68, ал. 1

В алинеята **не е предвиден срок** за финансирането на необходимите ремонтни и възстановителни работи. Това финансиране трябва да бъде предвидено най-късно в бюджета за следващата година.

Чл. 69

1. **Неясен** е изразът “*системно неизпълнение на задълженията*”. Смятаме, че и еднократното неизпълнение води до прилагане на чл. 65--68,

2. **Не е посочено** кой е *надлежният ред*, по който се установява системното неизпълнение, за да бъдат приложени разпоредбите на чл. 65--68.

Чл. 70--77

Материята, уредена в тези членове, има **систематичното си място** в Закона за устройство на територията. Съгласно чл. 10, ал. 1 ЗНА обществени отношения от една и съща област се уреждат с един, а не с няколко нормативни актове от същата степен. А според ал. 2 на чл. 10 ЗНА обществени отношения, които спадат към област, за която има

издаден нормативен акт, се уреждат с неговото допълнение или изменение, а не с отделен акт от същата степен.

Чл. 76, ал. 4

Съдържанието на тази алинея **не е съгласувано** с това на *ал. 1* -- съгласуването не е форма за произнасяне.

Чл. 78--83

Режимът на концесиите върху недвижими културни ценности следва да се уреди чрез изменения на *Закона за концесиите*, а не в този закон. За тези правила се отнася посоченото в предходната бележка за приложението на чл. 10 ЗНА.

Чл. 83

Сметката от събирането на процентите е **невярна**.

Гл. XI

Чл. 84

Ал. 1

Изразът *“обхваща проучването”* следва да се замени със *“се извършва чрез проучване”*.

Ал. 2

Алинеята следва да бъде **заличена**, защото е безсмислена. Теренните проучвания не могат да се осъществяват “сред обществото и в неговата материална среда”.

Чл. 85

Този член трябва да бъде **заличен** като ненужен. Освен че повтаря и препраща към съществуващата уредба по чл. 88 и 91 ЗС, в ал. 3 той поражда погрешното впечатление, че намерената движимата вещ -- културна ценност, може да бъде придобита по давност, което не е вярно.

Освен това разпоредбата **не е съобразена с чл. 207 и чл. 208 НК**, доколкото там е предвиден 7-дневен и 14-дневен срок за уведомяване.

Чл. 86, ал. 1

От разпоредбата **не става ясно** кой е *представителят* на музея, който трябва да бъде уведомен за намерената вещ и след незабавен

оглед да поеме съхранението ѝ. Очевидно това лице трябва да не бъде от служителите в музея, които извършват технически или хигиенни и охранителни функции. Може би това трябва да бъде самият директор на музея, който в случай на идентифициране на вещта като културна ценност в хипотезата на ал. 3 ще разпорежи включването ѝ във фонда на музея.

Чл. 87

Условията за възнаграждението трябва да се уредят в закона.

Чл. 88

Съществува разлика в разрешенията по на *чл. 48 и 49* от законопроекта, където издирването е включено в идентифицирането при недвижимите вещи, а при движимите вещи по чл. 88 идентифицирането се извършва по друг начини и не обхваща етапа на издирването. И тук разликата в определянето на т.нар. “системни процеси” и етапите, от които се състоят, се дължи на стремежа на вносителите на всяка цена да наситят с наукообразни правила обхвата на закона. Тези правила нямат нормативен характер и като баластни материи трябва да бъдат **заличени**.

Чл. 89

Общо

“Уреденото” в този член е повторено преди това в други разпоредби с различно модифицирани формулировки – например в чл. 86 и чл. 88.

Ал. 1

В тази алинея се говори за „поемане на веща и идентификация”, а в чл. 89, ал. 1 -- за „придобиване на вещта”. Терминологичната разлика ще затрудни прилагането на разпоредбите.

Ал. 2--5

Необходимо е да се **определи срок** за задължението за искане за идентификация.

Ал. 5 - 7

Вероятно и вносителите ще бъдат затруднени да прилагат тези алинеи с *многобройните препращания*, които са **обезсмислили** самата идея за правно регулиране.

Ал. 6

Алинеята трябва да бъде **заличена**. Вносителите непрекъснато наблягат на изискването за официален документ, който удостоверява правото на собственост или държането, след като е несъмнено ясно, че ако тези лица имат документ, удостоверяващ правото на собственост, цялата сложна система от “системни процеси” в законопроекта ще трябва да бъде нормативно регулирана по друг начин и при действително зачитане на правото на собственост на тези лица.

Чл. 90, ал. 1

Необходимо е да се прецени дали изискването за *подпис* от всички членове не е прекалено тежко.

Чл. 91

Ал. 3

Разпоредбата има **корупционен потенциал**. Съставът на Специализирания експертен съвет показва, че той не е замислен като експертен. В него има 10 души чиновници – 2 от Министерството на културата, 8 от различни държавни и културни организации и само 3 експерти.

Ал. 5

Постоянните членове на Специализирания експертен съвет се назначават за срок от 5 години. Това е разпоредба с **корупционен характер**, а тези лица вероятно ще бъдат специално подбрани измежду приближени на министъра на културата и платени от бюджета на министерството. Подобни “ручейчета”, от които да изтича този бюджет, не бива да се допускат, защото и от чл. 92 на законопроекта става ясно, че “експертното заключение” ще се подпише от много членове на Съвета, но “експертно” в него ще се произнесат само тримата експерти. А мнението им сред двете трети от всички членове (чл. 92, ал. 2) може да не бъде взето под внимание при експертното заключение, което трябва да бъде представено на министъра на културата (чл. 92, ал. 3).

Чл. 93

Този член трябва да бъде **заличен**. Той е толкова вреден, че е достатъчен да унищожи всичката идея, заложена в законопроекта. Въз основа на “достатъчно основание” за “предположение” нито може да

се откаже издаване на заповед от министъра на културата за предоставяне на статус на национално богатство и вписване в регистъра на движимите културни ценности като национално богатство, нито директорът на музея може да откаже издаване на удостоверение за културна ценност. Съвсем абсурдно, в този изцяло негоден текст, допълнително е вплетено задължението, министърът или директорът да уведоми органите на МВР и Прокуратурата, ако имат “достатъчно основание” да предположат, че вещите – обект на идентификация, са придобити неправомерно или не са със законен произход. От този текст може да се извади заключение, че вносителите не искат националните ценности да бъдат показани на обществото и приведени в известност, а точно обратното, разпоредбата сякаш трябва да бъде нормативен сигнал за тяхното укриване и изнасяне в чужбина.

Чл. 96

Предлагаме ясно да се посочи кои са индивидуалните административни актове, подлежащи на оспорване, тъй като може да се стигне до парадокса да се обжалват експертни заключения. Това, според нас, са удостоверението на директора на музея по чл. 90, ал. 3 и заповедта на министъра на културата. Би следвало да изрично да се уреди и възможността за обжалване на мълчаливите откази.

Чл. 97, ал. 2, т. 2

Номерацията на нормата, към която се препраща в тази точка, е не чл. 92, ал. 1, а чл. 91, ал. 1.

Чл. 99, ал. 1

Думите “*условията и*” следва да бъдат заличени -- а само редът за идентификация може да се урежда в наредба.

Чл. 103--104

Правата са формулирани като смекчена форма на *задължения*. Истински права на собственик или ползвател на културна ценност в тези норми не се съдържат.

Чл. 103, ал. 1, т. 7

Изразът “*и други облекчения*” следва да бъде заличен, тъй като не е ясно от какво естество могат да бъдат те.

Чл. 104, т. 2

Предвиденото задължение за информиране на купувача, че движимите културни ценности са защитени от закона е безсмислено и точката трябва да бъде **заличена**.

Чл. 105

Ал. 1

Консултативният съвет по законодателството намира **забраната** да се сключват правни сделки с неидентифицирани и нерегистрирани културни ценности за **недопустимо ограничение** на правото на собственост.

Ал. 2

Необходимо е да се **предвиди акт на министъра** след уведомлението и **минимално съдържание** на уведомлението.

Ал. 3

Сделките по ал. 1 и 2 на чл. 105 **не са нищожни**, а относително недействителни по отношение на държавата.

Чл. 106, ал. 3

Необходимо е да се **предвиди минимално съдържание** на уведомлението.

Чл. 107, ал. 2

Разпоредбата трябва да бъде **заличена**. Колекцията (*universitas facti*) няма характер на отделна вещ. Всяка вещ в тази колекция запазва своята индивидуалност на самостоятелна вещ. Сделка с една колекция е такава с отделните вещи, включени в колекцията.

Чл. 108, ал. 1--2

Необходимо е да се **посочи от кой** регистър се изисква удостоверение за регистрация.

Чл. 109, ал. 2

Необходимо е да се **посочи до какво** се осигурява достъп.

Чл. 111, ал. 2

Алинеята трябва да бъде **заличена**. Излишно е да се обяснява какво представлява търгът. Не подлежи изобщо на съмнение

обстоятелството, че когато търгът се ръководи от натоварено от продавача трето лице, то трябва да е упълномощено.

Чл. 118

Необходимо е да се прецени дали е удачно при провеждането на всеки търг да участва *представител на министерството на културата*, след като той няма правомощия във връзка с провеждането на търга, а само следи за спазване на условията.

Чл. 120

Думите “*условията и*” трябва да бъдат заличени, тъй като те трябва да се съдържат в закона.

Чл. 121

Общо

Необходимо е да бъдат уеднаквени *понятията* “Общността” и “Европейския съюз”.

Ал. 1

Алинеята трябва да бъде заличена като излишна, тъй като в ал. 2 и ал. 3 са предвидени разрешение и сертификат.

Ал. 3

Думата “*общността*” следва да се замени с “*Европейския съюз*”.

Чл. 123

Ал. 2

Необходимо е да се посочи *от кога* тече срокът за издаване на разрешения.

Ал. 4

Смятаме, че *редът* за издаване на разрешения трябва да се съдържа *в закона*, тъй като така ще се установят процесуалните правила от значение за законосъобразността на акта.

Разд. VII

Нормите в раздела не отразяват адекватно *международните и на ЕС актове* във връзка с опазването и защитата на културните ценности. Както Гл. VI “а” ЗПКМ, така и този раздел трябва да бъдат преработени.

Чл. 129, ал. 1

Смятаме, че следва да се уведоми не само министърът на културата, а и *органите на прокуратурата*.

Чл. 130, ал. 2

Необходимо е да се посочи кои органи се уведомяват, за да им се създадат със закон правомощия. Не е възможно да се създават правомощия на "съответен орган", който не е посочен изрично в закона.

Чл. 131

Ал. 1

Следва да се обсъди възможността за *делегация* на изброените правомощия.

Ал. 5

След думата "уведомява" следва да се добави "*компетентните органи*".

Чл. 133, изр. посл.

Думите "*двустранни споразумения*" следва да бъдат заменени с "*двустранни договори*".

Чл. 135

Консултативният съвет по законодателството предлага разпоредбата да бъде **заличена**, тъй като в нея не се сочи кой е редът на Гражданския процесуален кодекс, който ще намери приложение в тази хипотеза. Според нас Гражданският процесуален кодекс няма да може да бъде приложен.

Гл. XII

Чл. 141

Членът трябва да бъде **заличен**. Той не съдържа правно регулиране и има характер на методическо ръководство в материята на археологията. Никакво значение няма за защитата на архитектурните културни паметници въпросът как се осъществяват теренните проучвания, кога се прилагат деструктивни и недеструктивни методи и видовете теренни проучвания на археологически ценности. Още

повече, че съгласно ал. 6 на този член теренните проучвания се извършват по ред, определен в наредба, издадена от министъра на културата, където трябва да бъдат уредени, ако е необходимо и въпросите за издирването и изучаването на културните ценности чрез теренни проучвания.

Чл. 143

Всички *абривиатури* следва да бъдат **заменени** с *изписани наименования* на институтите и организациите.

Чл. 146, ал. 1, т. 1 и 2

Само *трите имена* на утвърдения научен ръководител и неговите заместници **не са достатъчни** лични данни за издаване на разрешения за теренно проучване.

Чл. 147, ал. 1

Напълно **голословно** е изискването лицето, получило разрешение за извършване на теренно проучване да прилага съвременна методика на проучване, а в т. 7 – **безсмислено и неотнормено** към разрешението за извършване на теренно проучване, е задължението на това лице да представи научен текст за предварителна публикация на резултатите в срок до месец март на следващата година.

Чл. 149

Вж. *чл. 143*.

Чл. 150, ал. 2

1. **Не е ясно кой** е този закон и кой е надлежният ред, по който издаденото разрешение за теренни проучвания се отнема от министъра на културата за срок от една година.

2. Консултативният съвет по законодателството намира, че в тази глава "Археологическо културно наследство" трябва да се **определи** най-напред кое е "*археологическа културна ценност*" и след това да се въведе ограничителният режим, който се отнася за тези културни ценности. Това би придало някаква систематика на безредно обхванатите в законопроекта норми, които се отнасят до археологическото културно наследство.

3. Би трябвало да се конкретизират *“изискванията на закона”* и да се посочи *редът* за установяване, защото изразът *“надлежащия ред”* е лишен от съдържание.

Гл. XIII

Чл. 155

Определението в този текст е доктринерно и няма нормативен характер. В него консервацията и реставрацията отново са обяснени като *“системен процес”*, което с нищо не допринася за регулативното действие на нормата.

Чл. 156, ал. 4

Алинеята е излишна и трябва да бъде заличена. В нея се констатира неподлежащата на съмнение потребност от материални средства, когато консервация и реставрация се извършва в музеите, висшите училища, научните и културни организации и самостоятелно от лица, вписани в регистъра, който се води и поддържа от Министерството на културата.

Чл. 157

Ал. 1

Предлагаме да се обсъди възможността условията за извършване на консервационна дейност да се уредят в закона.

Ал. 2

Редакцията е неясна, защото, от една страна се препраща към обстоятелства по чл. 156, ал. 2, а от друга се предвижда уреждането им в наредба.

Чл. 158, ал. 1

Алинеята трябва да бъде заличена, защото повтаря ал. 4 на чл. 156.

Чл. 159, ал. 2

Алинеята трябва да бъде заличена, защото не съдържа самостоятелно регулиране, а препраща за условията и реда за издаване на разрешение за консервация и реставрация на движими културни ценности -- национално богатство към наредбата, която издава министърът на културата по чл. 160.

Чл. 160 и 163

Би могло да бъде издадена на една *обща наредба* за консервация и реставрация на движими и недвижими културни ценности.

Чл. 160

Членът **повтаря** вече предвиденото в *чл. 159, ал. 2*, че условията и редът за осъществяването на дейностите по консервация и реставрация на движими културни ценности се определят с наредба, издадена от министъра на културата.

Гл. XIV

Чл. 166, ал. 1

Изискването *“копия да се изготвят само за музейни цели”* не кореспондира с разпоредбата на *чл. 169, ал. 1*, която допуска да се изработват и с търговско предназначение.

Чл. 170

Условията за изработване на копия, реплики и предмети трябва да са уредени в *закона*.

Чл. 171

Разпоредбата **не трябва** да се обособява в *самостоятелен раздел*.

Гл. XV

Чл. 175, ал. 3

Предлагаме да се посочи *актът* на министъра - “заповед”, с който се установява задължението.

Чл. 177

Условията за представяне на културни ценности трябва да са уредени в *закона*.

Чл. 179, ал. 2

Необходимо е ясно да се **определи** *кой* орган определя цените на билетите. Това не би трябвало да е директорът на музея, а по-горестоящ орган.

Гл. XVII

Чл. 184, ал. 3

Предвидените *задължения* на инспекторите трябва да бъдат внимателно **прецизирани**, защото как биха могли инспекторите да изпълняват своите служебни задължения, ако не отразяват точно фактите при извършената проверка, в акта за нарушение. Точка 2, която им вменява задължението *да опазват служебната и търговската тайна*, станала им известна във връзка с извършените проверки е по друг начин формулираното задължение в т. 3, *да не разгласяват данни* от извършените проверки. А напълно излишно е задължението инспекторите да използват информацията от проверките само за целите на административнонаказателното производство, защото за други цели тези норми и без друго не могат да бъдат използвани.

Чл. 186, ал. 1

Голословна и без никакво нормативно съдържание и значение е предписаната в тази алинея възможност инспекторите да си взаимодействат с органите на МВР, Агенция "Митници", Държавна агенция "Национална сигурност", Прокуратурата, както и други държавни и общински органи и с физически и юридически лица. Още повече, че съгласно чл. 186, ал. 2 начините на взаимодействие с органите по ал. 1 се уреждат с инструкции на министъра на културата и съответните органи. Консултативният съвет по законодателството предлага този текст да бъде **заличен** като напълно ненужен.

Чл. 187

Ал. 3, т. 2--3

Разпоредбите са с еднакво съдържание и едната от тях следва да се **заличи**.

Ал. 5

Алинеята следва да бъде **заличена**, защото не съдържа никакво правно регулиране.

Гл. XVIII

Общо

1. Главата се състои от 41 члена, което за законопроект от 229 члена е твърде много. Буквално за всяко действие на лица --

притежатели на културни ценности, или длъжностни лица, ангажирани в идентифицирането, регистрирането и съхраняването на културните ценности е предвидена глоба. Такъв подход повече би прилягал на наказателен закон, а не на закон, който си поставя за цел поддържането и защитата на културните ценности. Присъствието на санкция за действителни или мними нарушения на правилата на закона е много лош атестат за неговите качества и опит да бъде поправен такъв законопроект задължително трябва да редуцира административнонаказателните разпоредби до един значително по-малък брой -- за най-важните нарушения на закона. Толкова наситени с административнонаказателни санкции правила демотивират многобройните адресати на законопроекта да изпълняват съзнателно предоставените им права и вменените им задължения.

2. Предлагаме да има **разлика** в размерите на **глобите и имуществените санкции**. Коректно е разпоредбите да се формулират така:

"Който се наказва с глоба за физическите лица в размер отдо и имуществена санкция за юридически лица и еднолични търговци в размер от....до ..."

Чл. 213

Препращането към чл. 140, ал. 4 е **невярно**, защото чл. 140 съдържа такава алинея.

Чл. 228

Глобите и имуществените санкции трябва да **постъпват в републиканския или общински бюджети**, защото те са санкции за нарушаване на установения ред на държавно управление, а не приход за стимулиране на служители.

Допълнителни разпоредби

§ 4

Общо

Предложеният речник е направен неточно, претенциозно и не може да постигне предназначението си. Той не предлага легални дефиниции на специфични само за този закон понятия, съдържа неточности, многословие и оставя твърдото убеждение за самоцелност. Така например:

Т. 2

Определението е **непълно**, защото технически средства съвсем не са само геодезическите.

Т. 5—9

В тези разпоредби са дадени напълно **ненужни** определения на езиково и юридически напълно ясни общоупотребими понятия по смисъла на чл. 36 УПЗНА.

Преходни и заключителни разпоредби.

Общо

Много сериозен пропуск е, че **не е предвидено изменение на Наказателния кодекс**. Така разпоредбите на закона са останали без наказателноправна защита и не е изпълнена една от целите му. Наказателният кодекс използва понятието “паметник на културата” (например в чл. 278--278б), което е изоставено от този законопроект.

§ 5

Консултативният съвет по законодателството намира, че правилата, предвидени в този параграф представляват сериозно **нарушение на правото на собственост** на притежателите на движими вещи -- културни ценности, поради което той не може да остане в този вид в законопроект, който желае да запази и направи публично достояние на българската и световна културна общественост тези ценности. Предлагаме действието на § 5 да бъде насочено занапред, а всички останали норми на Преходните и заключителни разпоредби да бъдат приведени в съответствие с новото съдържание и действие на този параграф.

§ 6

1. Първият текст трябва да бъде **обособен и означен** като *ал. 1*.
2. Според нас съдът **не може** да прави мотивирани **предложения** до държавните органи. Той издава правораздавателни актове.

§ 25 относно чл. 31 ЗДСоб

В Закона за държавната собственост да бъде **допълнен** чл. 2, като сред обектите -- публична държавна собственост бъдат посочени и движимите културни паметници -- национална ценност.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСУЛТАТИВНИЯ СЪВЕТ:**

Проф. д-р Красимира Средкова

